

Лариса ШЕВЧУК

(Київ, Україна)

СЛОВНИКОВА РОБОТА У НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ: ДО ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПЕРЕКЛАДУ

Досягнення високого рівня володіння українською мовою є важливим і необхідним для багатьох людей. Однак, виникає запитання: чи реально це для кожної людини? Як саме досягти такого результату?

Гебріел Вайнер зазначає, що ми хочемо підійти до людини і вільно (не думаючи про правила) говорити з нею, утім ця мета може здаватися недосяжною, вважаючи, що інша мова – це складно. Поліглот наголошує, що насправді це зовсім не так, адже будь-хто засвоює у дитинстві мову, якою розмовляють його батьки. Гебріел Вайнер порівнює вивчення мови зі спортом. Займаючись спортом, людина намагається довести уміння і навички до автоматизму. Аналогічно і з вивченням мови. Найскладніше знайти спосіб, який є оптимальним.

Поліглот Бенні Льюїс, який називає себе «хакером іноземних мов», радить наступне: не зациклюватися на тому, щоб «займатися безкінечним пошуком «досконалого» методу, а зосередитися на тому, щоб знайти хороший підхід і коригувати його у процесі» вивчення мови [1, с. 37].

Розглянемо зазначене вище більш ґрунтовно, детально зупиняючись на питанні доцільності використання перекладу у процесі словникової роботи.

Повертаючись до порад Гебріела Вайнера, процитуємо запропоновані ним три основні принципи вивчення мови (уточнимо, що поліглот говорить про вивчення іноземної мови): «1. Спочатку вивчи вимову. 2. Не перекладай. 3. Використовуй систему інтервальних повторень» [2, с. 9].

Тобто першочергово, використовуючи органи слуху, слід допомогти організму звикнути до звуків мови, що сприятиме більш швидкому й ефективному засвоєнню лексики, розвитку навичок мовлення. Надалі поліглот вважає ефективним способом вивчення слів систему інтервальних повторень (використання системи карток зі

словами, повторення інформації за спеціальним планом). Водночас, на думку Гебріела Вайнера, відмова від перекладу є необхідною умовою для того, щоб людина почала думати тією мовою, яку вона вивчає. Для забезпечення кращого запам'ятовування слів ефективними є такі способи:

1) вивчення історій, які вони розповідають (наприклад, під час перегляду результатів, отриманих за допомогою пошукової системи Google);

2) встановлення зв'язку між словом «і своїм власним досвідом [2, с. 126].

Ми погоджуємося із Гебріелем Вайнером у тому, що не варто зазубрювати слова, повторюючи їх переклад. Натомість радимо попрацювати над усвідомленням його значення. Запам'ятати слово допоможе малювання відповідної картинки або розфарбовування запропонованої; читання тексту (у якому трапляються слова, які потрібно вивчити) або прослуховування аудіозапису, перегляд кінофільму, телепередачі тощо; складання та розігрування діалогів (із використанням слів, які потрібно вивчити); конструювання слів із букв, речень зі слів, текстів із абзаців; складання речень, невеликих за обсягом текстів та ін.

Утім, на нашу думку, плануючи словникову роботу для вивчення лексики української мови, відмовлятися від використання перекладу аж ніяк не варто. Щодо ефективної словникової роботи з використання перекладу зазначимо наступне. Дієвими, на нашу думку, є такі прийоми: виконання вправ на співвіднесення слів, словосполучень, речень, абзаців, текстів, які запропоновані українською мовою та рідною мовою. (Кількість запропонованих слів, абзаців доцільно поступово збільшувати.) Щодо специфіки лексики уточнимо, що можливі такі варіанти:

1) слова попередньо засвоєні в усному мовленні [3];

2) лексика попередньо вивчається;

3) під час виконання завдань відбувається ознайомлення із незнайомими словами.

У випадку виконання завдань, що передбачають співвіднесення словосполучень, речень, абзаців, текстів, які запропоновані двома близькоспорідненими мовами без попереднього ознайомлення зі

словами, можливий добір слів, у яких лексичне значення і комплекс звуків збігається (слова-когнати), або комплекс звуків майже однаковий, в основному однаковий (слова з однаковим коренем, різними афіксами). Наприклад, в українській і польській мовах це такі слова: *капуста – kapusta, спробувати – probować, купувати – kupować, півуля – piwkuła* та ін. Виконання аналогічних завдань на матеріалі лексики неспоріднених мов доцільно здійснювати рідше (через значно меншу кількість когнатів). Наприклад, в умовах українсько-румунського білінгвізму це такі слова як *аеропорт – aeroport, банкомат – bancomat, магазин – magazin*. Інший варіант – це виконання завдань на переклад, що містять слова, у яких звучання і лексичне значення не збігається. Наприклад, значення незнайомого слова можливо дізнатися у процесі порівняння тексту, запропонованого двома мовами. За необхідності, доцільним є використання двомовного словника.

Виконання завдань на переклад можливе як під час збагачення словника новими словами, так і для закріплення вивчених слів, з'ясування їх смислових відтінків.

Підсумовуючи сказане зазначимо, що плануючи словникову роботу із використанням перекладу під час навчання української мови як другої, варто взяти до уваги пораду Като Ломб, суть якої у тому, що мова – це фортеця, яку варто штурмувати з різних сторін одночасно.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бенни Л. Беглый язык за три месяца. Интернет-издание, 2015. 252 с.
2. Вайнер Г. Революционный метод запоминания любого иностранного языка. Харьков : Книжный клуб «Клуб семейного досуга»; Белгород : ООО Книжный клуб «Клуб семейного досуга», 2016. 400 с.
3. Яблонська Т. М. Дидактичні засади навчання іншомовного читання молодших школярів : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.09. Київ, 2004. 22 с.